

Vlaamse overheid

Afdeling Strategie, internationaal beleid en dierenwelzijn

Koning Albert II-laan 20 bus 8

1000 BRUSSEL

T 02 553 15 08

www.omgevingvlaanderen.be

ADVIESWIJZER 28/11/2018 - Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Positieve lijst voor reptielen

1 DEELNEMERS AAN WERKGROEP

Voorzitter:

- Tom Hellebuyck Voorzitter van de werkgroep, UGent

Werkgroepleden:

- Thomas Merckx Ani-Zoo
- Frank Pasmans UGent
- Michel Vandenbosch GAIA
- Jozef Mennes Nationale Raad voor Dieren Liefhebbers
- Hugo Claessen Andibel
- Patrick Verhelle TERRA (Belgische vereniging voor Terrariumkunde en Herpetologie)
- Raoul Van Damme Universiteit Antwerpen
- Jeroen Speybroeck INBO, Hyla, Amfibieën- en reptielenwerkgroep Natuurpunt
- Dries Damiaens Reptielenopvang Natuurhulpcentrum Opglabbeek

Expert:

- Dieter Everaert Dierenarts

Secretaris Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn:

- Ester Peeters

Dienst dierenwelzijn:

- Eric Van Tilburgh
- Jeroen De Bodt
- Marjoleine Walewijns

2 DATA VAN VERGADERINGEN

12/01/2018, 23/04/2018, 17/09/2018

3 SAMENVATTING VAN DE BEVINDINGEN UIT DE VERGADERINGEN

3.1 SITUATIESCHETS

- Gedurende de voorbije decennia werd een groot en stijgend aantal reptielensoorten in gevangenschap gehouden. Alhoewel er voor een aanzienlijk aantal soorten relatief eenvoudig aan de managementbehoefte kan worden voldaan, zijn er voor andere soorten specifieke vereisten m.b.t. hun verzorging in gevangenschap.
- Naar analogie met andere huisdieren hebben o.a. onwetendheid en impulsaankopen een negatieve impact op het welzijn van reptielen in gevangenschap. de handel worden ook wildvangdieren aangeboden en soorten die alleen geschikt zijn voor de meer ervaren reptielenhouder. Bijkomend duiken er voor populaire soorten problemen op m.b.t. huisvestingsnormen in grootschalige collecties, en komen o.a. infectieziekten op de voorgrond. De epidemiologie en pathogenese van deze infectieziekten lijken een verband te hebben met de commerciële en particuliere handel in deze soorten, die in grote aantallen gekweekt en over de grenzen heen verhandeld worden.
- Het gemak waarmee een groot aantal soorten succesvol gehouden en gekweekt worden, is ontegensprekelijk het resultaat van de jarenlange inzet van voornamelijk hobbyisten, waarbij de nadruk gelegd werd op het creëren van een zo natuurlijk mogelijke omgeving en het toelaten van een zo natuurlijk mogelijk gedrag van de gehouden soort(en).
- Het routinematig kweken van bepaalde soorten kan hiervan deels als bewijs gezien worden, en het heeft de import van bijvoorbeeld in het wild gevangen reptielen onnodig gemaakt of uitgeschakeld (althans voor een deel van de gehouden reptielensoorten). De ervaringen die doorheen de jaren met sommige soorten opgedaan werden, vormen een waardevolle informatiebron voor kweekprogramma's in zoölogische collecties en kunnen ook een grote waarde hebben voor conservatieprogramma's. Dergelijke inbreng

vanuit de hobby is waardevol, en om deze inbreng te vrijwaren zijn het dynamisch karakter en o.a. het toekennen van uitzonderingen aan personen met de nodige ervaring of expertise essentieel.

3.2 GESCHIEDENIS

- De Dierenwelzijnswet van 1986 vermeldt dat de Vlaamse Regering lijsten kan vaststellen met soorten of categorieën van dieren. Dieren die niet tot deze lijst behoren, mogen niet worden gehouden. Voor zoogdieren is een dergelijke lijst al opgesteld in 2009.
- Er zijn al veel initiatieven geweest voor het opstellen van een positieve lijst voor reptielen. In 2004 en 2005 zijn in Vlaanderen en Wallonië twee onafhankelijke initiatieven opgezet voor de uitwerking van de lijst. Criteria werden opgesteld door onafhankelijke werkgroepen. Om die voorstellen verder te bespreken richtte de dienst Dierenwelzijn in 2005 een werkgroep op die bestond uit wetenschappelijke experts. De volgende wetenschappelijke criteria werden opgesteld:
 - gemakkelijk te houden
 - ongevaarlijk voor de mens
 - ongevaarlijk voor de natuur bij ontsnappen
 - voldoende documentatie beschikbaar
 - nakweek bekend
- De vergaderingen van die werkgroep hebben geleid tot een lijst met 161 soorten, die werd goedgekeurd door de Dierentuinencommissie, maar die nooit officieel werd gemaakt. Bij het voorleggen van het voorstel aan verschillende verenigingen werden tegenvoorstellen ingediend waarbij het aantal soorten op de lijst varieerde tussen 69 en 1226 soorten. Uiteindelijk bleek een consensus niet meer mogelijk. Enkele jaren later werden de verschillende voorstellen herbekeken door de dienst Dierenwelzijn. Na de regionalisering van de Dienst dierenwelzijn in 2015 kondigde minister Weyts in zijn beleidsnota aan dat hij het houden van reptielen wilde beperken. Ondertussen werkte de 'Conseil wallon du Bien-être animal' aan een lijst. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn adviseerde de minister om te wachten op die lijst om deze als basis te gebruiken.

3.3 WERKING

- Als taxonomische basis werd de EMBL "The Reptile Database" gebruikt. Deze bevat meer dan 11.000 soorten, en wordt zeer frequent aangevuld en aangepast op basis van nieuwe data en wetenschappelijk onderzoek. Tijdens de eerste vergadering van de werkgroep werd besloten om per orde (*Sauria*, *Serpentes* en *Testudines*) een coördinator aan te duiden. Binnen expertengroepen werden de verschillende ordes besproken. Nadien werden de resultaten van deze expertengroepen in de plenaire werkgroepvergaderingen besproken en werd beslist over de definitieve opname of schrapping van reptielen (soorten) op de voorgestelde positieve lijst.
- Het opstellen van een ideale positieflijst voor om het even welke dierklasse is volgens de werkgroep onmogelijk. Het huidige voorstel kan echter wel een solide basis vormen waarop in de toekomst verder kan worden gebouwd worden om het welzijn van in gevangenschap gehouden reptielen continu te

bevorderen. Het dynamisch karakter van dergelijke lijst staat hierbij centraal en vormt een even belangrijk aspect van het huidig voorstel.

- Cruciaal hierbij zijn zowel periodieke revisie, waarbij soorten kunnen worden geschrapt of toegevoegd aan de lijst, als de mogelijkheid tot het aanvragen van een erkenning tot uitzondering van een reptielensoort die niet op de positieve lijst opgenomen is (zie Bijlage III). De dynamiek van de lijst is op elk tijdstip noodzakelijk wegens (en onderhevig aan) de trends die optreden in de handel van reptielen en de hobbysector, alsook de heersende welzijnsproblemen, de problematiek van invasieve soorten en de inbreng van alle belanghebbenden (dierenbescherming, natuurbescherming, asielen en opvangcentra, wetenschappers, handelaars, hobbyisten, praktijkdierenartsen, ...).
- De in het huidig voorstel opgenomen positieve lijst van reptielen bevat soorten die theoretisch zonder enige voorkennis kunnen worden gehouden, en is het resultaat van het aftoetsen van de bijna 11.000 momenteel bekende reptielensoorten (<http://www.reptile-database.org/db-info/SpeciesStat.html>) aan een reeks criteria die opgesteld werden door de werkgroep.

3.4 HET NUT VAN EEN LIJST

- De werkgroep van mening is dat een positieve lijst van reptielen uiteraard geen oplossing biedt voor alle welzijnsproblemen die voorkomen bij in gevangenschap gehouden reptielen. Zo komen welzijnsproblemen minstens even vaak en soms zelfs frequenter voor bij makkelijk te houden en populaire reptielensoorten, zoals dat ook het geval is bij meer conventionele huisdieren gezien wordt. Toch kan de voorgestelde positieve lijst van reptielen wel een belangrijke bijdrage leveren tot het verbeteren van het welzijn van reptielen in gevangenschap. Bovendien kan de lijst bijkomend in Vlaanderen een halt toeroepen aan de handel in reptielen die in het wild gevangen zijn, kan hij een belangrijke invloed hebben op de problematiek rond invasieve exoten (cfr. soortenbesluit) en ook een bijdrage leveren aan de transparantie, traceerbaarheid en controleerbaarheid van de in gevangenschap gehouden reptielensoorten in Vlaanderen.
- Tijdens de laatste decennia is een gedeeltelijke verschuiving opgetreden in het publiek dat reptielen houdt. Reptielen worden meer en meer als een individueel huisdier gehouden, waarbij eigenaars bereid zijn aanzienlijke inspanningen te leveren om het welzijn van hun huisdier te maximaliseren. Voor een groot aantal soorten kan er snel en veel correcte informatie geraadpleegd worden en kan men in de handel een zeer uitgebreid gamma aan benodigdheden bekomen. Bovendien is er bij reptielenhouders in toenemende mate een laagdrempeligheid ontstaan in het opzoeken van expertise en diergeneeskundige bijstand. De diergeneeskunde van reptielen is sinds jaren geïntegreerd in de opleiding diergeneeskunde, evolueert continu en net zoals in andere disciplines kunnen specialisatie-opleidingen worden gevolgd.
- Het voorhanden zijn van een positieve lijst van reptielen kan een wettelijke basis vormen die bijdraagt tot uniformiteit voor de manier waarop de Vlaamse bevoegde ambtenaren het houden van reptielen in gevangenschap beoordelen en hierop controle kunnen uitoefenen. Verwarring met andere wetgevingen die restricties opleggen voor het houden van gevaarlijke reptielen (VLAREM) of de handel in bedreigde diersoorten reguleren (CITES) moeten vermeden worden.

- De in dit voorstel opgenomen soorten kunnen door de beginnende reptielenhouder succesvol gehouden worden zonder uitgebreide voorkennis. Er werd voor de voorgestelde soorten dan ook niet gewerkt met minimumnormen voor de huisvesting en ook niet met richtlijnen voor de omgevingsparameters.

3.5 VERGELIJKING VLAAMSE EN WAALSE LIJST

- Het aantal soorten dat in het Vlaamse voorstel werd opgenomen, is hoger dan het aantal op de Waalse positieve lijst. Daarbij zijn volgende overwegingen gemaakt:
 - Het aantal reptielen dat in Vlaanderen gehouden wordt hoger geacht dan in Wallonië en het aantal gehouden reptielensoorten is vermoedelijk meer gevarieerd.
 - Het aantal reptielensoorten dat potentieel voldoet aan de vastgelegde criteria, overstijgt zonder twijfel het aantal op de lijst opgenomen soorten. Er werd immers ook rekening gehouden met de courante beschikbaarheid en dus de frequentie van het houden van de geëvalueerde soorten.
 - Naast drie vergaderingen van de werkgroep werden er een groot aantal vergaderingen georganiseerd van expertengroepen om de reptielensoorten binnen de verschillende ordes en genera te beoordelen. Geen enkele persoon heeft een allesomvattende kennis omtrent alle reptielensoorten. Door de toegepaste werkwijze werd vermijden dat bepaalde soorten over- of ondervertegenwoordigd worden in het voorstel.
 - Op dit ogenblik komen er bijna 11.000 reptielensoorten voor (<http://www.reptile-database.org/db-info/SpeciesStat.html>). De voorgestelde 422 soorten werden consequent afgetoetst aan de vooropgestelde criteria, en vormen aldus slechts een klein percentage van het aantal gekende reptielensoorten.
 - Het draagvlak voor de adviestekst en zijn lijsten is zeer breed (zie samenstelling werkgroep).

4 PRESENTATIES

- Dienst Dierenwelzijn, 2018. Positieve lijst reptielen: advies Wallonië. Presentatie met slides.
- Dienst Dierenwelzijn, 2018. Geschiedenis van de positieve lijst reptielen. Presentatie met slides.

5 GOEDKEURING VAN HET ADVIES DOOR VLAAMSE RAAD VOOR DIERENWELZIJN

Goedgekeurd op 28/11/2018.